Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 61 (6822). | 1989 сыл. Ыам ыйын 23 күнэ. ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 3 харчы.

ТААСТААХ СЭРГЭХСИЙЭР

Вахсыта В. А. Мохначевскай сэттэ киһилээх бириигэдэтэ Таастаах сайылыгына саҥа титиик тутар. Киниләр бу сайылыкка ыанньыксыттар олоруохтаах дьиэлэрин көрдөйүн Чыаппара бөһүөлэгин кытыытыгар пилорама чутаһыгар өссө саас эрдэ туруорбуттара. Оҥу ыһөрөн эрэ ардалыахтаахтар. Итиниэн ыанньыксыттар саҥа дьиэҕэ көһөн киириилэрин лаппа түргэтэтиэхтэрэ.

Сайылык бөһүөлэктэн үс километр тэйиччи. Ыанньыкка туһаныллыбатаҕа бука тын ыраатта. Совхоз отделениетын салалтата сайылыгы сөхсүтэн, туһсаран арендалаһан үлэлээччилэргэ усулуобуйа тэрийэргэ быһаарбыта. Манна А. Н. Пестряков аҕыс киһилээх арендатын үлэлиир коллектива сайылыаҕа.

Тутааччылар бу күннэргэ 110 ынах холкутук ииирэр титиигин тутан бүтэрэн эрэллэр. И. И. Лыткин, Н. И. Гоголев, В. Н. Слепцов, И. Н. Оконешников уо. д. а. курдук опыттаах болуотунньуктар туохтан да кигиэн-толлон турбаттар.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Сиэмоктарга: бириигэдьиир В. А. Мохначевскай; тутааччылар (хаҥастан) И. Н. Лыткин уонна Н. И. Гоголев.

Автор фотота.

ОРОЙУОН БААҺЫНАЛАРЫГАР

Ыам ыйын 22 күнүнээҕи туругунан Карл Маркс аатынан, Субуруускай аатынан, Эрилик Эристиин аатынан, «Чурапчы» уонна «Мугудай» совхозтарга туорахтаах культуралары ыһыы саҕаланна илик.

Хаһаайыстыбалар түһэрбит оперативнай дааннайдарыттан көстөрүнэн, кинилэр үс күүтэ ардах мэһэйдээн ыһыы үлэлэрэ атахтаммыттар. Бу күнүнээҕи туругунан совхозтарга 56 гектарга бурдук («Мындаҕаайы» эрэ совхозка) уонна 272 гектарга сүөһү аһылыга буолар культуралар ыһыллыбыттар. Билиҥҥи баһыналарга 49 трактор, 100 рабочай почва сараҕыйда даҕаны үлэлиэргэ бэлэмнэр. Оройуоҥҥа 2759 гектарга туорахтаах культуралар ыһыллыахтаах эбит буоллахтарына, сиэмэ 2 эрэ быраһына буору булла.

Мантан көстөрүнэн, ыһыы үлэтэ оройуоҥҥа өлүс хойутатыллар туруктаах. Оттон уһун вегетационнай периодтаах эбиэс хойутатыллан ыһыллыбатаҕына биһиги усулуобуйабытыгар сиппэтэ биллэр. Быйыл оройуоҥҥа 885 гектарга эбиэс ыһыллыахтаах. Оннон эбиэһи урутатан ыһыахха. Сиэмэ бурдугу почваҕа түһэриигэ бытаарыы таһаарыыллыбытынан, агрегаттары сменанан үлэлэтэн сүтэриллибит бириэмэни ситиһиннэриэххэ.

Совхозтар диспетчерскай сулууспалара ыһыы эппиэттээх кэмнэригэр күннээҕи үлэни тумуугэ олус көһүүнүгүк сыһыаннаһаллар. Ол курдук, күн ортото ааһыар дияри күннээҕи сводка ОАПХ диспетчерскай сулуусбатыгар түһэриллэрэ кыаллыбат.

Соруктара — 400 тонна

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҕотооҕу отделениетын хортуоппуйу үүннэрээччилэрэ быйыл гектартан 80-нуу центнер үүнүүнү ылан, валовойунан 400 тонна хортуоппуйу ылар соруктаахтар. Бу күннэргэ 50 гектардаах бааһыналарыгар сиигин саптараллар, хоруталлар. Сорохтор сайын ууну куттарыыга аналлаах турбаны таһаллар. Оннон сарсыарда эрдэттэн хойукка диэри баһынаҕа үлэ күүрээнэ намыраабат. Звеньевой Н. Н. Новгородов, механизатордар К. В. Боженов, Н. И. Тарабукин, В. Г. Пестерев баһыналарыттан арахпакка түбүгүраллэр.

Субу күннэргэ подвалга хараллан сытар хортуоппуй сиэмэтин талыыга, ыраастааһыныгар сүбуотунньук тэриллэр.

М. МОНАСТЫРЕВ.

Г. Д. Николаев салайар 7 киһилээх бурдугу үүннэрэр звенота үлэтин Арыылаах баһынатыттан саҕалаабыта. Билиҥҥи туругунан 300 гектарга сиэмэни түһэрдилэр. Киниләр быйыл 400 гектарга туорахтаах культуралары ыһан гектарын аҕыһыттан 14-түү центнер үүнүүнү ылар соруктаахтар. Манна механизатордар Е. П. Сергеев, С. А. Бахчанов, К. Е. Семенов үрдүк оҥорумтуолаахтык үлэлииллэр.

Алта киһилээх С. Н. Камшеев салайар силээсчиттэрин звенота быйыл 2000 тонна силлээн бэлэмниир соруктаах. Кинилэр үлэлэрин Баа Күбээйи баһыннатыттан саҕалаатылар.

Күргүөмнээхтик үлэлииллэр

Бу күннэргэ механизатордар С. В. Павлов, Н. В. Саввин звено үлэтин баһылаан-баһүүдэн иһэллэр.

Элбэх сыллаах оту ыһыыга ыдэтийэн үлэлиир Д. М. Ноев звенота быйыл 50 тонна от сиэмэтин ыһыахтаах уонна 200 тонна оту соҕотуопкалыахтаах. Киниләр үлэлэрин 60 гектардаах Бөчөбоочу баһынатыттан саҕалаатылар.

«Мындаҕаайы» совхоз сири оҥорооччулара бу күннэрдээҕи түбүктэрэ итиннник.

С. ПЕТРОВ.

Арендаҕа ыллылар

Быйыл саҥа тэриллибит «Агротехснаб» предприятие коллектива «Чурапчы» совхозтан 90 гектардаах Ыҥдыылы баһынатын арендаҕа ылла. Манна общественнай сүөһүгэ эбии аһылыкка ананан күөх массаны ыһыахтара. Гектартан ортотунан 70-нуу центнер үүнүүнү ылар соруктаахтар. Механизатордар И. Н. Павлов, Ю. И. Чепалов МТЗ тракторларынан сиигин саптарыыны бэрэбээ бүтэрдилэр. Итини таһынан сайын устата 15 км усталаах бүтэйи тутуохтаахтар.

Бу күннэргэ тэрилтэ механизатордара интернат-оскуола иэтэҕинээҕи 111 гектардаах баһыналары таҥастыахтаахтар, уонна бурдугу киллэриэхтээхтэр. Ити үлэ эһиилги ыһыыга ананар.

П. СЕМЕНОВ.

ТИТИИК ТУТУЛУННА

Хаар хараарбытынан, күн-дьыл сылыйбытынан бу күннэргэ ханна даҕаны тутуу үлэтэ күргүөмнээхтик ыытыллар. Совхозтарга сайылыктар, хаарчахтар, саҥа төрүөххэ аналлаах араас хаххалар, күрүөлэр-хаһаалар тутуллаллар. Итиниэ дьоруктаах коллективтартан Карл Маркс аатынан совхозка И. К. Седалищев салайааччылаах биэс киһилээх тутуу бириигэдэтэ буолар. Манна бары даҕаны үлэни-хамнаһы ылайар эдэр дьон сүүмэрдэммиттэрэ. Киниләр ортолоругар интернационалистбуойун Савелий Дьячковскай биир тэҥҥэ үлэһиттэн биллэр.

Бу бириигэдэ совхозка биир күһаҕана суох көрдөрүүлээх үлэ коллективын быһыытынан биллэр. Кинилэр бу күннэргэ Туолбут сайылыгар 80 төбөҕө аналлаах саҥа титиигин бүтэрэн, аналлаах комиссияҕа туттардылар. Быйыл онно түөрт ыанньыксыт ыыахтара сайылыахтаах. Билигин бириигэдэ 50 тонна силосс киирэр траншеятын оҥороор. Тутааччылар бу объектарын сүөһү үлэһиттэрэ сайылыкка көһүөхтэрин иннинэ бүтэрэргэ дьулуһаллар.

Траншеяны бүтэрдэр эрэ бириигэдэ күрүө тутуутугар киирэхтээх.

«СО» корр.

САҤА ТУТУУЛАР САНДААРЫАХТАРА

Субуруускай аатынан совхоз Хотылыгар субу чугастааҕы кэмҥэ барыта 15 бодоҕ объект тутуллуохтаах. Ол иһигэр 1000 тонна кыамталаах бурдугу харайар ыскылаат, 100 төбөҕө аналлаах сайылык, 5 рабочай миэстэлээх маҕаһын, о. д. а. тутуулар бааллар. Ити үлэлэри 10 киһилээх Семен Семенович Дэрэгунов салайар бириигэдэтэ ылыттар. Кинилэр 1989 сылга барыта 258 тыһ. солк. үлэни толоруохтара.

Бу күннэргэ тутааччылар 27 миэстэлээх баһыыҥ дьиэтин тута сылдьаллар. Үлэлэрин имигэстик тэрийэллэр. Хомобур, матырыйаал, техника суох буолан, бу объекка үлэ тохтуур түбэлтэлэригэр маҕаһын тутуутугар көһөллөр. Итинниэн дьаһанан маҕаһын спекаарын түһэрэн бүтэрдилэр. Эмиэ сүрүн үлэ былаһыгар 5 миэстэлээх гараас ситэриллэн эрэр.

П. ПУДОВ.

ОБЪЕККА ТАҔЫСТЫЛАР

Петр Кириллович Хомутовскай — идэтинэн бульдозерист-тракторист. Кини Белоруссияттан сайын ахсын кэлэн «Якутводмелиорация» ПМК-тар үлэлиэҕэр. Аасыыт сылларга совхозтарга баһыналары тупсаран оҥоруу, сууллары астарыыга. Чурапчы күөлүн былыытыгар үлэҕо үтүө сыыанан хол5уруи көрдөрбүтэ.

Быйыл бириигэдэлэригэр тордуолар. Муус устарга уонна ыам ыйын бастакы күннэригэр техникаларын көрүммүттэрэ-истимиттэрэ, оромуоннаммыттара. Субу күннэргэ киниләр Болтоҥо сиигирдэр систематын сэргүтэр соруктаах объектарыгар саҥа тиийдилэр. Мелиораторлар объектарын билигиһэ, былааннаах кэрэн баран үлэлэрин саҕалыахтара.

С. ОСИПОВ.

ИЙЭ ДОЙДУ ҮСТҮК

БАЙКАЛГА — НАВИГАЦИЯ

УЛАН-УДЭ. Байкалга уруккутааҕар уу суола эрдэ аһылынна. Мууһа ыраастыыр күөл устун «Забайкаллес» холбоһук баржаларын караваннара субустулар. Наадыйааччыларга барыта 3000-тан тахса кубометр мас таһылынна. Усть-Баргузин порка өссө 26 тыһыынчаттан тахса кубометр мас барарга бэлэм турар. Быйыл кыалтан ыраах соҕотуоппалаамыт мас үгүс ортоуунан уһаарылына.

ҮӨНҮ-КӨЙҮҮРҮ ӨЛҮҮГЭ УГУНААЧЧЫ

МИНСКЭЙ. «Белсельхозмеханизация» научнай-производственнай холбоһук специалистара буортулаах харамайдары эһэргэ киниләр бэйэларин уратыларын туһаныллар. Ол курдук, манна оҥоһуллубут электрическэй уоттаах ловушкалар оҥооку-лары, сахсырҕалары, урумэчилэри, о. д. а. магнит курдук тардаллар. Бу харамайдар фермаларга, аһылык уонна эт-үүт промышленноһын кууку-налларыгар куһаҕан «кыттыгастарынан» буолаллар. Харамайдар уоту көрөн кэлэн баран электрическэй ток дьайыытыгар кииирэннэр өлөн иһэллэр. Бу айылҕаҕа туох да буортуну оҥорбот уонна киһиэ-сүөһүгэ куттала суох прибор өссө үүнүүнү сырдатар уот курдук туһаныллар. Мээнньик лаампалара радио деталларын оҥорор Пружанскайдааҕы завод баһаалынна.

ЭКОЛОГ ИДЭТЭ

ЧЕРЕПОВЕЦ. (Вологодскай уобалас). Вологдатааҕы политехническэй институт олохтоох филиалын үгүс идэлэригэр өссө биир саҥа эколог-инженер идэтэ эбилиннэ. Манна уопсай техническэй дьиссипилиналары тэҥэ биологияны уонна медицинаны кытта сибээстээх предметтэри үөрэтиэхтэрэ. Кэлиҥҥи сылларга куорат предприятиелара айылҕаҕа буортута суох ыраас технологиялары олохсо киллэрэргэ дьулуһаллар, ол иһин туһалыыр эйгэни харыстааһыныгар бэйэлэрин специалистарын үөрэтэн таһаараллар.

САНАТОРИЙЫ АРЕНДАЛАСТЫЛАР

ЧЕРКАССЫ. «Ротор» научнай-производственнай холбоһук үлэһиттэрэ Монастырищенскайдааҕы ОПХ-тан арендалаан ылбыт профилакторий-санаторийдара тэрилтэ оҕолоругар сайыҥҥы куорат таһыгааҕы дьаача буолла. Кэрэ костуулаах ойуурга, табылгастаах усулуобуйаларга мэлтэх доруобуйалаах кырачааннар сынньаналлар уонна үөрэнэллэр. Предприятие социальнай программатын олохсо киллэрэн администрация аҕардас иһэлэр, үгүс оҕолоох уонна орто дохуоттаах дьиэ кэргэттэр оҕолорун оҕо садтарыгар ылан көрөллөр-харайаллар.

КУОРАТ ТУТУУЛАРЫГАР

КИРОВОКАН. Бу куорат чөлүгэр түһэрэр үлэлэрин зонатыгар тутуу матырыйаалларын оҥорон таһаарар саҥа завод бородукуксуйата киирэн эрэр. Саҥа предприятие «Нирнеруд» комбинат базатыгар тэриллибитэ. Кини сыл ахсын базальт үлтүркэйин, кумаҕы уонна торфаны бэлэмниэһинин 400 тыһ. кубометрынан элбэтиэҕэ.

(ССТА корреспонденнарын иһитиннэриилэринэн).

✦ Демократияҕа үөрэнэбит ✦

УННЬУКТААХ ХАСЫҺЫЫ

Уруккуттан даҕаны үлэһиттэр суруктарын, сайабылыанньаларын уонна үҥсүүлэрин кытта үлэ партийнай болҕомто иинигэр тутуллар. Ол эрээри общественнай олоҕу демократизациялааһын дириҥээтин, иһитиннэрэк-биллэрэк иһиниҥ кэҥээтин билигин кэмигэр бу үлэҕэ кердөбүллэр өссө күүһүрдүлэр.

ССКП райкомугар, райком иһинээҕи партийнай комиссияҕа коммунистартан, атын даҕаны дьонтон суруктар, сайабылыанньалар уонна үҥсүүлэр киирэллэр. Олор сүнньүлэригэр кэмигэр дьаһал ылыллыыта хонтуруолга тутуллар. Итинник киирэр сигналлары түмэн ырытан көрүү ыытыллар. Онтон көстөрүнэн, дьон уларыта тутуу дириҥээһинигэр, оройуон сайдыытын түргэтэтиигэ, социальнай сиэрдээх буолуутун биригэтин олохтооһуҥҥа улахан интэриэстээхтэр. Критическэй этиилэр даҕаны сүннүнэн кырдьыктаах, дорҕоонай хайысхалаах буолаллар.

Ол эрээри сороҕор мэйстэтэкэҕи партийнай тэрилтэлэр, атын өргэннэр кыаллыах даҕаны суоллары кэмигэр болҕомтолоохтук көрөн быһаарбаттарыттан ойдоспот буолуу быһыыта-майгыта үөскүүр эмиэ мэстэр. Дьону атаҕастыыр балаһыыта-лаһыын даҕаны чахчылара, хаһ-түһ да буолар, көрөргө кэлиилэр. Маассабай информация средстволарыттан уопсай билиигэ таһаарыллар критическэй матырыйааллара ахсаабыттара суох сыыһа эмиэ тахтатуллубут. Холобур, «Эдэр коммунист» хаһыат 6 дь. тохсунньу 11 күнүгэр таҕыстаммит «Директор сатабыллаах кыҥчаһыйыта» диэн тобулелэх ыстатыйаны «Мугудай» совхоз партком (секретарь И. Н. Кандинский) кэмигэр уопсай дьүүлгэ туруоран сэттоох дьаһалы ылбатаҕа. Бүтүн ыйы васпытын эрэ кэннэ, оҥу даҕаны ССКП райкомун ороһуутунан, критическэй ыстатыйа общественность иһигэр ырытыллыах муннаҕар, онтон ССКП райкомун бюротугар көрүллүбүтэ.

Итинниэхэ маарыннаар сыыһаны Субуруускай аатынан совхоз парткома (У. Н. Атласова) эмиэ оҥордо. Миэстэтигэр дьаһал ылбат буолуу түмүгэр бу совхоз үҥсүү ахсаана кэнники сылларга элбээтэ. Ол иһигэр уннуктаах үҥсүүлэр баааллар.

Быйыл саас Хатылы ветераннарын советын председателэ рабочай П. Д. Федоров совхоз директора А. В. Ефремовы Киин телевидение «Уларыта тутуу прожектора» программатыгар үҥүстэ. Оҥу бэрэбиэркалааһыҥҥа партия райкома эналлаах комиссията тэриллэн үлэлээтэ.

Бэрэбиэркэ түмүгэ совхоздааҕы үлэ коллективын советын киэҥ ыҥырылаах мунньаҕар көрүлүннэ.

Мунньахха П. Д. Федоров уонна А. В. Ефремов быһаарыылара истилиннэ, барыта 30 киһи таал этэ.

Үҥсүүҥ дьүүллэһээччилэр А. В. Ефремовы опыттаах, оройуон совхоз сайдыыларыгар элбэх сыратын биэрбит салайааччы быһыытынан сыаналаатылар. Оҥу тэҥэ киһи рабочайдар тус олохторугар, кинилэр кыһалҕаларыгар ардыгар болҕомтото суох сыһыаннаһара, бэйэтин дьайыыларыгар сороҕор сэттээх сыһыаннааммэтэ бэлиэннэ. Сорохтор совхоз производствотыгар хааллыыларыгар сибээстээн сиэрдээх критиканы оҥордулар. Ол иһигэр, холобур, аҕардас быйылгы кыстыкка киирэн баран Болтоҥҥо 30-ча сүөһү тыһата суох өлбүтэ бэлиэтэннэ.

П. Д. Федоров уонунан сылларга үҥсүүлэн дьарыктаммыта көһүннэ. Ол курдук, ССКП райкомун аадырыһыгар 5, бэчээккэ 4 уонна народнай суукка 2 үҥсүүлэри итиэннэ сабылыаныьалары киллэрбитэ. Бэрэбиэркалээн даҕастанна. Биллэр турар, хаһыан баҕарар советскай гражданин бэйэтин ыраабын көмүскэһэрэ хааччахтаммат. Оҥу ахтан туран, мунньах кыттыылаахтара Федоров үҥсүүтүк хасыһан үҥсүүлэригэр сороҕор олоҕо суох чахчыларынан, сабаҕалаан түмүктэһиннэриниэ туһанарын сэмэлээтилэр. Холобур, бу үҥсүүтүгэр сүөһү тыһата суох өлүүтүн ахсаанын 2 төгүл куруккэ улаатыннаран суруйбут. Директоры бэлиэтээн дьаһалыгар 70 киһи утарбытын «155» диэбит. Хаһаайыстыбаннайа суох буолуу баар чахчыларын тэҥэ, ардыгар олоҕо суох таргы ахтыталлаабыт. Датбатан суруйуу мэкчүөрэ суох бэлиэлэрэ эмиэ баалларлар.

Мунньах активнайдык барда. Киһи аһардас кыргыстаах, тоҕоруу даҕастаах эрэ чахчыларынан көрөн үҥсээччи уонна үҥсүллээччи ааттарыгар түмүктэһиннэри оҥордо. Уураахтынан П. Д. Федоровка быһаччыр бэрилиннэ, онтон А. В. Ефремовка баар итэҕэстэрин сотторор түмүгү оҥостуналларыгар ыйыы оҥоһулунна.

В. АЛЕКСЕЕВ,
ССКП райкомун иһинээҕи партийнай комиссия председателэ,
Г. КОЛЕСОВ,
үҥсүүҥ бэрэбиэркэлээбит комиссия салайааччыта, ССКП райкомун уопсай отделын сэбиэдиссэйэ.

✦ Комсомольскай түбүктэр ✦

Үлэни кыайар этибит

Билигин, тураттан иһиттэххэ, Чурапчыга спортивнай саалааны, мэмориалын «Кыайыы» мемориалын, о.д.а. тутар түгүнан үгүс киһи жарэхсиэ истэр кэпсээннэрэ тахсаллар. Ол эрээри дьыала оннуттан сыҕарыйбыта көстүбэт. Барыта үптэн-харчыттан хааттарбыт аатырар. Ол кэмигэ күүстээх-уохтаах ычча сорох эрэ бэйэтин хаана да батарынара суох, буолбатах мунатыйар, илиэн бириэмэтин туһата суох атаарар. Итинтэн сылтаан мин бэйэм эдэр саастыыларын олохтон ахтан аһарыахпын баҕарабын.

Билигин биллибитин курдук, сэрии кэмигэр хотугу оройуоннарга көһүүгэ баран харгынын, ылдьан олбут дьон ахсаана 2000-тан тахса. Ити ааҕыллыы өссө ситэтэ суох буолуо диэн саныыбын. Оҕо өлүүтэ кыайан учуоттаммат этэ.

Көһүүттэн тыыннаах хаалбыттар турар бэйэбит, эһэрэ дылы, тыыннаах хуһабыт эрэ эрчиллибиттэ. Дойдубутугар хаалбыт малбыт-салбыт бүтүннүү малыйбыт этэ. Сорохтор дьиэлэрин ерт уота сиэн олох да олорор сирэ суох буолбуттара. Оннук да кэмнэргэ биһиги комсомолец буоларбытын умнубатахпыт. Хатылыга оскуола тутуутугар оччотооҕу ычча улаханнык көмөлөспүтэ. Обургуларбыт маһы охтороллоро, быстары(?)лара. Биһиги иккиэн атынан бэрэбиһэ тиэйэн киллэрэрбит. Хаарга батары тыһа сытар бэрэбиэнэни хоҥнорон анал сыарҕаҕа тиэйэр ылахан, сыыдалҕаннаах үлэ этэ. Ити курдук биир саас иһиниэ оскуола маһа дьааллан, таһыллан бүппүтэ. Ычча оһу таһыыһан саас оскуола кыстыыр маһын бэйэбит бэлэмниирбит, сааскы ыһыыга, от, бурдук хомуурутар көхтөөхтүк кыттарбыт.

Хас наһилиэк ахсын комсомольскай субуотунньуктар ыытыллаллара. Комсомолецтар, ычаттар бэйэларин илиилэринэн аарыма быһыттары, бүтүн кулууптары, оскуолалары тутан таһаараллара.

60-с сыллартан Чурапчы ычата А. К. Софронов туруорсуутунан билигин диэри үлэлии турар спортивнай саалаҥы туппутун өйдүүбүн. Ити тутуу билиҥҥи курдук техника суох кэмигэр үгүс хара күүс үлэтин ороорҕа. Ычча чаттар онтон чаҕыйбатахтара. Бэйэлэрин илиилэринэн тоҥ буору хаһан, сүгэнэн маһы охторон, суоран көтдөйүн таһааран бүтэрбиттэрин кэннэ кыра үп көрүллэн дьиэ ситэрилиннэ.

Кэлин оройуон комсомола Аҕа дойду Улуу сэриитигэр олбут буойуннарга пааматынньыктары тутууну саҕалаабыта. Кинилэр ылсаннар билигин хас наһилиэк ахсын сэриигэ өлбүт биир дойдулаахтарбыт ааттара үйэтитилиннэ.

Татаар алааһыгар уу саппааһыраары хаһыллыбыт Н. Н. Барашков аатынан Хаамыйа быһыта билиҥҥэ диэри көрүөт ноҕоһо буолан кэпсэлтигэ сылдьар. Ити оччотооҕу дьон, эдэр ычча, комсомолецтар олорон, үлэлээн ааспыт суол бэлиэлэрэ. Эдэр ычча ити курдук бэйэтин энтузиазмынан эрэ сүгүллээн баараҕан үлэни-хамнаһы умуру тутарга, ама, умнууга хааллардахпыт дуо? Биһиги олорон ааспыт үйэбит тоһо да итэҕэстэрдээҕин иһин, киһи үтүө саҕалааһыннарыттан аккаастаар табыллыбат диэн саныыбын.

Билигин даҕаны дьону үлэҕэ көҕүлээтэххэ, кинилэри баһылаатахха-көҕүлээтэххэ, үлэни тэрийиэххэ собун мин болтоголор холобурдарыттан көрөбүн. Сотору таады(?) кинилэр Культураларын дьиэтэ уонна былдьанан улахан кыттыкомолтута. Болтоҥҥо олохтоохторо үйэттэн хаһан үп кэрулэрин, быраһыах оҕолуларын куһүннэнэ сүрүннэн бэйэлэрэ туруна билигин саҥа кулууп киирдилэр.

Биһиги, ааспыт сыллардааҕы комсомолецтар, общественнай үлэҕэ эстафета эрэллээх илиигэ бэрилиннибитин дакаастабылын өссө даҕаны көрө илигит диэн быһаччы этиэхпин баҕарабын.

С. СОЛОВЬЕВ.
Чурапчы с.

✦ Бэһис, үлэ чиэппэригэр—түйгүн бэлэми! ✦

ҮЛЭТЭ СУОХ ҮЛЭҔЭ ИИППЭККИН

Оҕолору эт-хаан, билии-көрүү өртүкээ саҥыннарарга, үлэ үөрүйэхтэригэр үһуйарга саамай гоҕоостоох кэм—сайыҥҥы каникуллар үүнэллэрэ ахсааннаах хонук хаалла. Оттон оҥуоха бэлэм хайдаҕый?

Бинигтүүс бу дьыл муус устар 18 күнүгэр райсовет исполкомугар көрүллүбүтэ. Оҥно тэрээһиннээх сынньалаҥҥынан хабыллар оҕо ахсаана 87 бырыһыантан 74,9 бырыһыаҥҥа тиийэ намтаабыта бөрүкүтэ суох көстүү быһыытынан сыаналаммыта. Итинник балаһыанньа туохтан үөскээтэ? Холобур, «Мугудай» совхоз Чычаакка баар үлэ, сынньалаҥ лааҕырын сабан туран, базатын арендатордарга ылан биэрбитэ. «Чурапчы» совхоз Кытаанах орто оскуолатыгар урут анаабыт оттуур сирин үксүн эмиэ былдьаан ылла. Субуруускай аатынан совхоз урукку өртүгэр үчүгэй үлэтинэн республикаҕа тиийэ биллэр «Чэчир» үлэ, сынньалаҥ лааҕырга оттуур сирин үс гыммыттан иккитин эмиэ арендаҕа ылла. Оҥон урукку сайыннарга 200—300 тонна сүү(?) соҕотуопкалыыр оҕолор быйыл 30 тоннаны эрэ бэлэмниэ(?) балаһыанньалаахтар. Үгүстэр оҕолорунан куруҥ туттарарга сүүдайаллар. Оттон оскуолаҕа кинилэри күрүө тутарга буолбакка, ыаҕы массыынанан ыырга, тракторынан үлэлииргэ үөрэтэллэр эбээт!

Быйыл сайын ити өссө дириҥээн, үлэ, сынньалаҥ лааҕырдарын миэстэтэ 75-нэн аҕыйыыра күүтүллэр. «Мугудай» совхоз «Заря», «Чурапчы» совхоз «Барбайы» үлэ, сынньалаҥ лааҕырдарын сабарга быһаарыннылар. Кытаанах орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ сүөһү иитиитигэр үлэлиир ылаллара эмиэ иччиэтэ. Оттон ол оҕолор күүстэринэн тыа хаһаайыстыбатын продукциятын оҥорууну биллэрдик аҕыйата тыаҕа.

Баҕар, хаһаайыстыбалар салайааччылара ити кинилэргэ ордук барыстааҕын. Эбэтэр аренда усулуобуйатыгар оҕо үлэтин тэрийии букатын кааллыбатын дакаастыы сатыыхтара. Оннук да буоллун, кинини быһаарыыны ылыллар ардахтара. Оттон «Мындаҕаайы» совхозка итэни атынтолкуйдууллар. Манна Амма орто оскуолата оройуонна бастакынан сүөһү көрүүтүгэр арендалаан бэдэрээккэ киирбитэ. Билигин ити хайысха өссө сайыннарыллар, бала салтын кэҥэтиллэр. Соловьев аҕыс кылаастаах оскуолатын үлэ, сынньалаҥ лааҕырыгар оҕолорго анаан, үлэ фронта тэриллиэ, биир олорор дьиэ тутулунна, үлэ салтын ыытыллар. Ыаллыы олорор «Мындаҕаайы» совхозка кыаллар суол «Мугудайга», «Чурапчыга» тоҕо кыаллыбатый? Билиҥҥи санаабытыгар, салайааччылар, чуолаан, совхоз директордара С. И. Сергеев уонна Г. В. Скрипков, көһүүн сыһыаннарын тобиргэ. Эбэтэр кинилэр оҕолору совхоз кинэҕэһэ үлэһиттэрин, үлэҕэ иитиигэ атын ордук табыгастаах суолу табуллулар дуу? Атын түбэлтэтигэр оҕолору сир-халлаан икки ардыгар хааллараар табыллыбат. Кинилэргэн ыйытык быһаччы туруохтаах.

Итинник дьаһаҥҥы тэбиитигэр оҕолорго аналлаах рабочай миэстэлэр биллэрдик аҕыйаатылар. Дириҥ, Амма орто оскуолаларыгар оҕолор саҥыннгы кэмигэ механизированнай звенолорга үлэлииллэрэ хааччыллар. Бастакы сылларга Сылаҥҥа да куһаҕана суоҕа. Өссө республикаҕа тиийэ биллибиттэрэ. Оттон атын оскуолаларга оҕолор урукку(?) илиилэринэн оттууллар. Кыһыҥҥы өртүгэр балаһыанньа өссө мараҕан. Сүөһү иитиитинэн дьарыктаныахтаах оҕолорбут ыныраа быр аппаратынан үксүгэр сайынын эрэ көрөллөр. Оттон итини рабочай миэстэни тэрийдибит диэн ааттыахха сөп дуо? Суох. Оскуола реформатыгар оҕону иитии, олоҕор кэмигэр бэлэмниэхтээхпит диэн чуолкайдык этиллэр. Ити үлэ үөрүйэхтэрин баһылааһыҥҥа эмиэ быһаччы сыһыаннаах. Билигин совхоз үгүс рабочайдара эрэ буолбакка, орто сүһүох салайааччылара даҕаны производствоны тэрийиини, ааҕан-суоттаан үлэлээһини үчүгэйдик баһылаабаттар. Ол түмүгэ иннэхэ барытыгар биллэр. Оҕолорбут эмиэ оннук үлэһит буола иитиллэн таксыахтарын баҕарбат буоллахха, кинилэрэ экономическай билиини үүскэ сэбилээхэ, саамай ыарыылыа тэрээһинниэх рабочай миэстэлэринэн хааччыйыахха. Совхоз муҥ саатар 15-20 сүөһүнү тутар ферманы иитинэхэ анаан биэрдин, үлэни сыл аргиччи тэрийиин сөп. Баҕарыахха, кэстэ түһүгэр ыаныннах хэ эрэ наада.

Оҕо сайыҥҥы сынньалаҥын тэрийиигэ улахан көмөнү профкомнар оҥоруохтаах этилэр. Бу кинилэр хаан-уруу дьыалалара. Ол эрээри билигиҥҥэ үгүстэр харчыны биэрбит да бүттэ диэн ойуннаах-сааннаан салайтаран олороллор. Кадры сүү мэрдээһиниигэ, оҕолор интэриэстэрин көмүскээһиҥҥэ, сынньалаҥы көдьүүстээх оҥоруу, бу үлэҕэ общественноһы түмэ тардыыта кинилэр оҥоруохтаахтара элбэх. Быстахтык ыллаах, ааспыт сыллааҕы базовай хаһаайыстыбалар бу үлэҕэ кыттыыларын көҕүлүүр социалистическай куоталаһыы түмүгэ таһаарыллыбатаҕа. Оттон профкомнар оҥуоха буолар буолуохтааҕыныы сыһыанаспыттара. Совхоз директорын кулүгэр сасвакка, бэйэ эрэ тылаах, оҥорор дьаһалаах буолар кэмэ үүннэ.

Үлэтэ суох оҕону үлэҕэ иитиэххин. Оҥу тэрийиэххэ, быстах дьыала, бэйи ноҕоруусна кулдук көрүмүөххэ.

М. СИДОРОВА,
журналист.

БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТИИЛЛЭР

Хаһыат бу дьыл муус устар 22 күнүгээҕи нүөмэригэр рабочай И. Макаров «Бонсор сөп» диэн тобулелэх критическэй суругу бэчээттэммитэ. Оҥуоха райсовет исполкомун архитектураҕа отделын сэбиэдиссэйэ таб. Л. В. ГРЕБЦОВА эппиэттиир:

«Генпланыгар — оройуон киинин 2000 сылга диэри сайдыыта көрүллэр. Оҥуоха биир сүрүн быһаарар оруолу общественнай уонна производственнай тэрилтэлэр, ыаллар дьиэлэрин сылытыы боппуруоһа ылар. Субу кэнниэҕэ сэлиэнньэҕа 40-тан тахса кыра кыамталаах котельнайдар үлэлииллэр. Кинилэр турбуктара кэрдэнулар нуормаларга уонна быраабылаларга кыайан эппиэттээбэттэр, бүрүөһү ыытта ыахсар газтары ыраастыыр оҥобуктара суох. Ол түмүгэр сэлиэнньэ тулалыыр эйгэтигэр сыл ахсын быдал көрүүгүнэн 32 тонна кыттаах веществолары, 110 тонна углероду, 11,3 тонна сернистэй гааһы уонна 1,7 тонна азот двуокиһын таһаараллар.

Бастатан туран, генпланыгар 22 эргэ котельнайы оннунан хааллараан туран, 5 саҥаны тутуу көрүллэр. Ол иһигэр 1990 сылга райсовет исполкомун котельнайа капитальнайаҕа, орто оскуола киинэ площадкаҕа тутуута саҕаланна. Үһүс квартал котельнайын тутуу былаана саҕаланыахтаах, миэстэтэ—музей совуруулуу-арҕаа орто. Оройуонааҕы киин балыыһа котельнайын быраайыктааһына 1990 сылга, онтон тутуутун 1991 сыллаан саҕалааһына көрүллэр. Иккис квартал котельнайа билигин турар миэстэтигэр саҥалыы уларытыллан оҥоһуллуохтаах. Ыраабылактааһынын уонна тутуутун хаһан ыытыы болдьохторо быһаарылла илик. Сыыйа ити 5 котельнай биир системаҕа киириэхтэрэ.

Үһүс квартал уонна оскуола котельнайдарга саҥа технологиялары киллэрэн быраҕыллаахтаммыттара, оҥно тулалыыр эйгэни былдыттан харыстааһыны учуоттаммыта. Оҥу тэҥэ котельнайтан уу Куохара көнүүһүгэр киирбэт, туһаныллыбыт кураанах уута оскуола канализационнай уунун мунньааччытыгар киирэр. Оскуола уонна котельнай 1975 сыллааҕы чинчийии түмүгэр бэриллибит миэстэҕэ тутуллаллар. Өскөтүн көһөрөр буоллахха, саҥалыы чинчийии үлэлэрэ ыытыллыахтарын наада, оччотугар сиэмэй кырата киин тутуута икки сыл хойутуурутугар тиийэр.

Туортүү гидроциклоннардаах, күлү хомуйар установкалардаах ити биэс котельнай үлэҕэ киирдэҕинэ, тулалыыр эйгэ лаппа чэбдигирэә».

Хаһаайыннааһын механизма

БАРЫБЫТЫН ТААРЫЙАР СУОЛЛАР

Ыам ыйын иккис декадатыгар оройуон совхозтарыгар командировкаҕа тахса сырыттым. Сылдьыым сорукум — ССКП КК кулун тутардааҕы (1989 с.) Пленумун уонна Правительство уураахтарын көрдөбүллэринэн тыа хаһаайыстыбатын производствотын өрө көтөҕүүгэ инэстэҕэ ыытыллар үлэни билсиһии, дьону-сэргэни кытта сүбэлэһии.

Бу командировкам түмүгүнэн туох саҥаҕа кэл биһиги оройуоннааҕы хаһыат ааҕааччыларын кытта үллэстиэхпин баҕарабын. Ол, сүрүннээн, «Чурапчы» совхоз киин уһаайбатыгар Уһун Күөлгэ сылдьан эдэр да, кырдьаҕас да дьону кытта кэпсэтиһиилэрбиттэн үөскээн тахсыбыта.

Биллэрин курдук, совхозтар хаһаайыннааһын саҥа ньымаларыгар — толору хаһаайыстыбаннай ахсааҥҥа уонна бэйэни үбүлээһиҥҥэ — киирэн үлэлээбиттэрэ иккис сылыгар барда. Ол эрээри ааспыт сылга хаһаайыстыбалар былааннаммыт 10 мөл. солк. барыстарын эрэ ыллылар. Үп-харчы өртүнэн ордук молтох туруктааҕынан «Чурапчы» совхоз буолла.

Сылаҥ отделениетыгар саҥа усулуобуйаҕа туох уларытыы баарый? Маҥнай аҕыйах ферма коллективтара, Никифоровтар уонна Филипповтар дьиэ кэргэн арендаҕа бэдэрэҕэ киирэн ороскуоту сарбыйыы, туһата суох хоромньуну боппуу суолунан үлэлээн эрэллэрэ — үчүгэй дьыала. Ол тыынан баран билиҥҥи курдук бүтүн хаһаайыстыбаны арендаҕа киирии сорук турбут кэмигэр итинник тэрээһин кэрэгэй диэххэ наада. Сорохтор, баҕар, миигин утарыахтарын сөп: атын да арендаҕа дуогабардаспыт үлэ коллективтара бааллар, үлэлии сылдьаллар уонна тоҕо ахтыллыбаттарый диэн. **Дуогабар — дуогабарынан. Кылаабынайа, үлэһит дуогабарын үс хоһооно, ону бэйэтэ эгиилээ суох өйдөөһүнэ, ааҕан-суоттаан интэриэстээхтик үлэлээһинэ болҕомтоҕо ылыллыахтаах.** Дьэ бу эр түһэн кэккэ үлэ коллективтарыгар билигин даҕаны үлэлэһиэх, өйдөтүһүөх айылаах элбэх. Арендалаах коллектив бэйэтин бэйэтэ толору дьаһанар буоларын хааччыйыыга киниэхэ сөп буолар ходуһа уонна мэччирэҥ сирдэрэ сыһыарыллыахтаахтара сити учуоттаммат. Онник тэриллэрэ буоллар, механизатордар, атын рабочайдар ферма үлэтиттэн быһаччы тутулуктаанан дохуоттаныахтара этилэр. Оттон билиҥҥи турукунан отчуттар, тиэйэр-таһар үлэни толорооччулар уо. д. а. хамнастара ферма бородууксуйатын кытта ыкса сибээстэнэ илик.

Арендаҕа бэдэрэҕэ киирбит коллективтары кытта күннэтэ сибээстэһии баар буолара ордук. Онуоха дьаһалымсыйбакка, хамнаандалааҕанка, кинилэр кыһалҕаларын билэр курдук истиҥ сыһыан олохтонуохтаах. Оттон билигин Сылаҥҥа тугу көрөбүтүй? Маҥна бары фермаларга электроэнергия быстыбыта ыраатпыт, онон кормоцех үлэлээбэт, сылаас уу суох. Хотонго сиилиэ быста-быста тиэллэр, ынахха бэрт молтох хаачыстыбалаах от сыыһа бэриллэр. Онон даҕаны буолуо, үгүс эдэр ыанньыксыттар төрөөбүт ынахтарыттан күүскэ ортотунан үстүү-түөртүү кг эрэ ыыллар, онтукалара даҕаны олус кырдьаах. Тэрээһин мөлтөҕүттэн элбэх үүт буорту буолан тоҕуллубут. Рабочайдар отделение салалтата, онноҕор биригээдьирдэр фермаҕа сылдьыбаттарын туһунан этэллэр. Оччотугар арендабыт хайдах дьылҕаланыай?

Арендаҕа бэдэрэҕэ оройуоҥҥа сайдар биир көрүҥүнэн дьиэ кэргэнинэн дуогабардаһан үлэлээһин буолуон сөп. Ол тоҕото өйдөнөр. Бастакытынан, олорунньаҕ дьиэ хаһаайкаларын, пенсионердары кыахтарынан совхоз производствотыгар тардарынан ордуктаах. Иккиһинэн, уонна, араата, кылаабынайа, оҕону кыратыттан үлэҕэ үөрэтии, сүөһү иитиитигэр, сиргэ сыһыарыы солбуллубат оскуолатынан буолар. Уһун Күөл курдук улахан бөһүөлэккэ билиҥҥитэ 1-2 эрэ дьиэ кэргэн бэдэрэтэ баар. Онон эрэ тутуохха наадалаах. Дьиҥинэн, ходуһата сыһыарыллыбыт 30—40 ынах киирэр механизациялаах дьоҕус хотоннорго суоттанан дьиэ кэргэнинэн үлэлээһини киэҥник тэнитэр кыах баар. Итинэн маҥ хаһаайыннааһын саҥа ньымаларын олоххо киллэриигэ Сылаҥ отделениетын салайыы тэрээһинэ ыыйтара илик диэххин баҕарабын.

Билигин аһы-үөлү оҥоруу дойду нэһилиэнньэтин бүтүннүүтүн кытынарыы соруга турда. Бол куорат олохтоохторун көрүүлэрин барар. Билигин Якутскайга даачалаахтар сибиинньэни, котору, куруолугу иитиилэрэ кэҥээн иһэр. Хортуоппуй, оҕуруот аһын чааһын этэ да барыллыбат. Онуук эбит буоллаҕына, тоҕо сиригэр, усулуобуйа кэм баарынан, кэтэх хаһаайыстыбаны тэриниттэн ким да туора туруо суохтаах диэн көрдөбүл туруон сөп. Эбиитин бу сайгардыы көҕүлүүр бэртээхэй эбии дьаһаллар ылыллыахтаахтар.

Ити өртүнэн ылан көрдөххө, Сылаҥҥа туһаныылла илик ис кыахтар улахаттар. Сельсовет нэһилиэнньэтин ахсаанынан оройуоҥҥа биир бөдөҥнөрө. Ол эрээри манна 371 ыалтан 263-тэр эрэ кэтэх хаһаайыстыбаба баар. Атыннык эттэххэ, 108 ыал, этэргэ дылы, маҕаһыыны маҥан аһаан олорор. Ити эппит 263 ыалбытыгар 530 ынах сүөһү, ол иһиттэн 239 ынньык, 104 сылгы, 96 сибиинньэ, 560 куурусса, 3 куруолук баара биллэммит. Кэстэрүт курдук, аҥардас ынах да сүөһүнү ыллахха, ыал ахсын ортотунан 2-лии тобо тиксэр, онтон биирэ ынар ынах. Аҕыйах. Ол эрээри Одьулуун курдук балтараа тыһыынча киһинэ нэһилиэнньэлээх нэһилиэккэ 163 эрэ ынар ынах баарын санаатахха, киһи дьиксиниэн эрэ сөп. Итиник балаһыанньаҕа олорон эти, үүтү дэлэтэргэ, онтон дохуот киллэриигэ санаабар уустук.

«Дохуот киллэрии» диэн тыллары ити туһаныахча туттубатым. Совхозтарбыт билиҥҥи курдук кырыымчык үүттэриттэн-эстэриттэн үлэһит улахан хамнаһы ахсыбата биллэр. Ыйыталаһан көрдөххө, ыйга 120—150 солк. хамнастаах рабочай элбэх. Бэрт аҕыйах, ону даҕаны кыайыгас, дьулуурдаах, үлэһит 400—500 солк. ааҕар. Оттон билиҥҥи курдук таҥас-сап, дьиэ тэриллэр сыаната эгии ыарыы, оҕо-уруу көрдөбүлэ улаата турар кэмнэригэр итиччэ үбүнэн түс бэйэ социальнай кыһалҕаларын быһаарар ыарахаттардаах. Онуоха эбии комиссионнай этиһэн, арыынан олор? Ыһата, онон кэтэх хаһаайыстыбаны сайыннарыыга уратылаах болҕомто уурулуохтаах.

Кэмиттэн-тугуттан тутулуга суох тыа сиригэр олорооччу барыта эбии киллэриинэрдээх буолуутун ситиһиэхтээхпит. Сельсоветтар, совхозтар онуоха үчүгэй усулуобуйаны хааччыйыахтаахтар. Туһааннаах өйдөтөр, пропагандалыыр үлэ тэриллиэхтээх. Баҕалаах ыалга ынах буолар сүөһү атыылаһыахтаах. Онуоха совхозтар 1-2 сыл атыылыыр ынах үүтүн, этин сыанатыгар дуогабардаһан бэриэхтэрин сөп. Сибиинньэ атыыта эмиэ көрүллэр. Бу өртүнэн Сылаҥҥа үлэ барбат диэххэ сөп. Холобур, быйыл саҥа сүөһүлэммит ыал суох.

Уһун Күөл кырдьаҕастарын кытта сэһэргэһиктэн өссө биир суол боппуруос үөскээн таҕыста диэххэ наада. Кинилэр бары — сүөһүлээх-эстээх дьон. Сорох-сорохтор холонноругар өссө сэттэлиигэр аҕастыы сүөһүлээхтэр. Омоҥ санаатахха, чахчы кыахтарын ылбыт дьон курдук. Ол, эрээри кини сүөһүлэриттэн сорохтун оҕолоругар суруттарбыттар. Хаһаайыстыбаннай кинигэ да ону билгэрэтэр. Оттон көрүүтэ-истиитэ оҕонньорго эмээхсиҥҥэ суктарыллар, сорох эдэр хаһаайын дьиэрү ынаҕын да дьүһүннээн билбэт балаҥыанньата. Аны туран, кырдьаҕастар этэллэр: **«Биһиги көрүүтүн ылайбыт буоллахпытына, кини баайбыт эстэрэ буолуо». Онуук этии оруннаах буолуон сөп. Ыччат сүөһүттэн тэйэн иһэрэ баар суол.** Онно аҥардастыы эдэрдэри эрэ буруйдуур табыллыбат. Онуука тиэрдибит биир фактордарынан аграрнай политикаҕа бэйэтин кэмигэр таһаарыллыбыт токуруттуулар буолбуттара саарбаҕа суох. Кэтэх хаһаайыстыбаны сиэрэ суох хаарчахтааһын кэмнэрин тэбиитэ улахан. Билигин Уһун Күөл төрүт-үүс олохтоох ыччаттарыттан элбэх киһи сүөһү иитиититтэн тэйэн, ону-маны толкуйдуубута буолан хамнастаныан аһааҥ олороллор. Отделениеҕа сыл ахсын ыанньыксыт тиийбэтин айдаана. Үлэлиир мэнньыксыт тоҕо тыырбыт аҥара кэлин дьон буолааллара даҕаны элбэҕи этэр.

Арендаҕа бэдэрэтэ да, кэтэх хаһаайыстыбаны да сайыннарыы сиргэ сыһыаммытыттан быһаччы тутулуктаах. Ааспыт өртүгэр курдук совхозтар салалталара сири харыһыйбыта аатыран аҥардастыы «бээ» диэн ол-роллоро табыллыбата буолуо. «Сир суох, от үүммэт» диэн этии эмиэ тутахсыйар. Дьыала сир дьиҥнээх хаһаайына суох буолбутугар сытар диэччилэр сопко этэллэр.

Совхозтар сүрүн ходуһаларыттан ураты сирдэри сүөһүлээх маллаарга уһун болдьоххо дуогабардаан биэриилэрин киэҥник практикалыах баара. Лесфонд уонна госфонд сирдэрин кодьүүстээхтик туһаныы боппуруоһа эмиэ туруохтаах. Дьоҕус алаастар, быстах үрүйэлэр, өтөхтөр оттоммот буолбуттарын малдьаһар уустук буолуо. Тоҕо ситаны суоҕай, олортон көрөн арендатордарга сыһыарыллыа? Дьон уһун болдьоххо ыллахтарына, сир-уот үүнүүтүн биэриитэ тосту үрдүүрэ саарбаҕа суох. Оҥу таһынан маллар сайылыктанар кыахтаныахтара.

Түмүккэ уһун күөллэр биир саҥа проблемаларын туһунан. Ол эмиэ хаһаайыннааһын саҥа ньымаларын кытта сибээстээх. Билигин Түөйэ арахсан, туспа отделение буолан урукку бэйэтин сирдэрин сыһыартарбыт. Улахан Күөл биригэдэтэ бэдэрэҕэ киирэн эмиэ бэйэтин сирин-уотун аһыйпыт. Аны кинилэр Уһун Күөл таһынааҕы урукку бэйэлэрин алаастарын төнүннэрэргэ туруорсаллар. Ити барытын түмүгэр совхоз киин уһаайбатынааҕы уопсай уонна кэтэх сүөһүнү аһы аһылытынан хааччыйыыга мунаах соҕус боппуруостар үөскээбиттэр. Олору кэмигэр сөптөөхтүк быһаарыы Сылаҥ отделениетын, бөһүөлэк малларын социальнай-экономическай сайдыыларын түргэтэтиигэ көмөлөһөр чинчилээх.

Күндү ааҕааччы! Бу ыстатыйабар туруорар боппуруостарым кырата суох суоллалаахтар дии саныыбын. Тоҕо диэтэххэ, итинник уонна итиниэхэ маарынныыр быһыы-майгы атын даҕаны сельсоветтарга баара чахчы. Онон Ас-үөл программатын ситиһиилээхтик толоруу кытта сибээстээх итинник дьыалалары быһаарыыта уопсай өй-санааны түмэр кэм кэллэ. Бочууннаах демократическай быһаарыылар наадалар.

С. МАКАРОВ,
Саха АССР Госагропромун механизациятын отделын начальнига.

ТЕХНИКАҔА СЫҺЫАН УЛАРЫЙАРА НААДА

Тракторлар, о. д. а. тыа хаһаайыстыбатын массыыналара бииргэ кинилээх дьоҥҥо уонна коллективтарга арендаҕа бэриллэллэринэн, омос көрдөххө, совхоз механиктарын уонна инженердэрин үлэлэрэ чэпчээбит курдук. Инженер урукку курдук саппаас чаас көрдөөн сүүрээччи-көтөөччү буолара тохтуур. Ол эрээри, мин санаабар, итинник балаһыанньа инженернэй-техническэй үлэһиттэртэн үлэлэригэр атын сыһыаны, атын көрдөбүллэри эрэйиэн сөп.

Маҥнайгытынан, техниканы арендаҕа ылбыт арендатордар техническэй билиилэрэ-көрүүлэрэ намыһах. Онон техниканы мөлтөтүүр кыаҕынан туһананнар, аны үс-түөрт сылынан хаанныы өрөмүөн капитальнай өрөмүөн ыыраабыт гына сатарыахтарын сөп. Урут билиҥҥи совхозтарга техниканы хаһан иккии сменанан үлэлээбиппит баарай, күн чээрэтинэр эрэ туһанан баран туруораабыт. Аһан-суоттаан үлэлиир, интэриэстээх арендатор күнүнэри түүнүнэри мөлтөтүүрдүн үлэлэтиэн сөп. Онон, холобур, кини үс сыл дуогабардаах эбит буоллаҕына, болдьоҕо бүтүүтүгэр совхозка кини туһаммат техникатын төннөрүөҕэ. Маннык усулуобуйаҕа совхоз механиктарга кэмиттэн кэмигэр киистетинэн быстах техническэй бэрэбиэркэлээһинэ, өрөмүөннээһини лаппа күүһүрдүөхтэрин наада. Манна туспа анаалаах техниканы оборудованиелаах биригээдэни звенону тэрийэр быдан көдьүүстээх буолуо дии саныыбын.

Иккиһинэн, арендатор механизатордары техническэй билиилэрин-көрүүлэрин үтүмнээхтик үрдэтиэххэ, дириҥэтиэххэ наада. Урут итинник үөрэх суолталыгар эрэ ыытыллар эбит буоллаҕына, билиҥҥи кинилэр бэйэлэрэ интэриэстээхтэр, техниканы үөрэтэр, ымпыгын-чымпыгын билэр баҕалаахтар. Онон техническэй үөрэҕи тэрийии — инженернэй-техническэй үлэһиттэр бэйэлэрин эбээһинэстэрэ.

Манна совхоз специалистарын кытта туһаныахха, сорохтору СПТУ-га биир, икки нэдиэлэҕэ ыытан үөрэттэриэххэ, УКК-ны туһаныахха.

Үсүһүнэн, техника үйэлээх буоларыгар диагностиканы кодьүүстээхтик туһанарбыт хайаан да наада. Урут бу үлэҕэ суолта бэриллибэтэх эбит буоллаҕына, билиҥҥи киһи саҥа усулуобуйаҕа техника «ыарыытын» сүһалтык быһаара охсор кыаҕы ыларга кэмэлэһиэ. Ону таһынан диагностика трактор техническэй туругун аттаран оҥоруута арендаторы кытта чопчу дааннайдарынан кэпсэтиигэ көмөлөһүө. Массыына, трактор ханнык механизма, детала сатарыйан эрэрин хараххынан көрөн билбэтиҥ чахчы. Оттон диагностика туруорбут чуолкай көрдөрүүтүгэр арендатор кытта быһаччы кэпсэтэр судургу.

Биһиги оройуоммутугар туһааннаах оборудованиелаах, таһыгар «Диагностика» диэн суруктаах икки автомашина биирэ СПТУ-га, атына «Агротехснаб» холбоһугар баар. Кинилэр иккиэн бэйэлэрин аналларынан үлэлээбэттэр.

Төрдүһүнэн, үгүс техниканы чөмөхтөөн хааччыйар массыына дворадарын күүскэ үлэлэтиэххэ. Билиҥҥи сорох совхозтарга биир-икки үлэһиттээх маннык сыахтар бааллар. Кинилэр кыахтара кыра буолан күттүөннээх үлэни ыыппаттар. Мин санаабар, олору үлэһиттэрин элбэтэн, сөптөөх оборудованиенан хааччыйан, техническэй хааччыйыы сулууспатын кытта холбоон үлэлэтэр сөп. Маннык двордарга кыһыҥҥы арендатордарга бэриллибит техника барыта чөмөхтөнөрүн, хонтуруолтан тахсыбатын ситиһиэххэ.

Билиҥҥи туругунан оройуон бэйэтин техническэй кыаҕынан массыына, трактор капитальнай өрөмүөнүн кыайбат туруктаах. Т-150, К-701 тракторлар, КамАЗ массыыналар автомашиналар дэлэйбит. Итинник техниканы хааччыйар кыахтаах өрөмүөннүүр мастерскойу тутуу биирдэ кордобуллээн буолла.

Түмүктээн эттэххэ, хаһаайыннааһын саҥа усулуобуйатыгар киирии инженернэй-техническэй үлэһиттэртэн саҥалыы сыһыаны эрэйэрэ чахчы турар.

Н. КАЖЕНКИН,
«Агротехснаб» холбоһук саҥа техникаҕа инженерэ.

«Мугудай» совхоз Маралайытааҕы отделениетын опыттаах рабочайа К. Н. Попов салайааччылаах 5 киһилээх звено 157 субан сүөһүнү Нуотараҕа ычырааннэккэ ыыстатан дойдутугар арендаатта. Субаннары Н. С. Красильников звенотугар туттардылар.

Снимокка: (хаҥастан) сүөһү көрөөччүлэр В. Н. Смирников, М. Д. Сивцев, Л. А. Варламов уонна старшайдара К. Н. Попов.

П. Оконешников фотота.

Физкультура уонна спорт

ОЛОХ НУОРМАТЫНАН БУОЛУОХТУН

Физкультура уонна спорт ордук маассабай характердаах буолан, киһилэригэ киэҥ араатыан хабыытын ситиһии бэбиэскэттэн уһуллубат. Киһи олоҕун олус киэҥ. Бу сарсыардааҕы эрэ зарядка буолбатах. Туруорумммут сыалы ситиһиигэ, ыытааччылары туоралыыга бигэ дьулуурдаах буолуу, олох уонна үлэ гигиенатын, илдьэ кэми кэдьиүстээхтик туһаныы, о. д. а. тустарынан этиллэр. Ким физкультураны уонна спорду олоҕун арҕаһа оҥостубут, ол киһи уонна личность быһыытынан дэгиттэр сайдар.

ССРС Министрдэрин Советын уураахтар «Хас биирдии үлэ коллектива чугастааҕы сылларга бороостуой спортивнай тутуулаах буоларын ситиһэргэ» диэн этиллибитэ. Итинэн сибээстээн Карл Маркс аатынан совхоз быйыл бартээхэй спортивнай комплексы тутан ситэрэр. Кини бааһыттар бэс ыйын 17—18 күннэригэр сайыҥҥы спартакиада ыытыллыаҕа. Ити кэнниттэн атын совхоз уонна хабан ылаллара, бэйэлэрин кыахтарынан спортивнай базалары тэрийиллэрэ — кэм кэрдиитэ.

Үлэһиттэр сынньалаҥнарын туһалаахтык аттаралларыгар баар спортивнай тутуулары, стадионнары, о. д. а. кэдьиүстээхтик туһаныахха наада. Ити ортутар быйыл ыһыы оройуонугар эмиэ хиисэһиҥ баар курдук. Кэнниэ сылларга тыыныытынан үлэлээбэккэ турбут Дириҥ спортивнай саалата быйыл балачча кэҥэтилиннэ, үлэ сэргэхсийдэ. Чыаппара спортивнай саалатыгар тусла котельнай оҥоһуллан, итиини боппуруоһа эмиэ быһаарылынна. Субу күнүөртээ саҥалыы оройуоҥҥа баар бары спортивнай тутуулары оремуоннааһын, кэнгэтин үлэлэрин күүскэ ыытыахха. Маныаха комсомольскай, профсоюзнай тэрилтэлэр ылсыахтарын, тоҕоостоох кэми мүлчү тутумуохтарын наада.

Хас биирдии үлэ, сынньалаҥ лааҕырдарын, уопсай дьиэлэр, сайылык, культурнай олох ахсын волейболлуур площадкалары оҥортуохха. Гиря, саахымат, дуобат, остуол тенниһэ, бильярд эмиэ костуохтэрин сөп. Быһата, үөрэнээччилэр, үлэһиттэр илдьиг кэмнэригэр эти-хааны сайыннарыынан нүһүск дьарыктаныыларын ситиһиэххэ. Кыһыҥҥыга кэмҥэ үгүстэр ычаттар спортивнай саалаларга тардыспаттарын туһунан этэллэр. Ити ычаат спорду таптаабаттыттан буолбатах. Киниэлэри кэрдэһийин, сынньалаҥы бэйэлэринэн тэрийтэрин мөлтөҕө буолар. Сорох комсомольскай, профсоюзнай тэрилтэлэр маннык туора туралллар. Оройуоҥҥа дьахталлар спартакиадалара ыытыллыбатыттан сибээстээн бу үлэҕэ дьахталлар комитеттара күүскэ тардыллыбыта уонна кинилэр киэҥ араҥаларын хаппыта биһирэбилгэ эрэ сөп. Маны умнан, соҕурутээ кэбиһимиэххэ. ГТО комплексын туттарыы оройуоҥҥа эмиэ бэрдэ суох. Субу сайыҥҥы тоҕоостоох кэми ГТО значкистарын бэлэмнээһиҥҥэ эмиэ туһаныахха. Нормативтары тутууһ коллективтарынан ылтар ордук буолуоҕа.

Сайыҥҥы кэмҥэ үгүстэр ыраах оттуу бараллара, сайылыктарга көһөллөрүнэн, тэрээһиҥҥэ сөҕүөн, оройуон таһымынан күрэхтэһиилэрэ ылтар кыаллыбат. Онон күрэхтэһиилэр коллективтар кинилэр ардыларыгар ыытыллаллара ордук. Үлэ-сынньалаҥ лааҕырдара «Чэчир» (Хатылы) уонна «Маяк» (Одьулуун) үгэс буолбут күрсүһүүлэрин курдуктары тэрийиэхтэрин сөп. Оройуоннааҕы спорткомитет уонна ОАПХ оройуон бастыҥ охсооччутун быһаарар «Кыһыл көмүс хатыыр» диэн күүлэйи ыытарга былааннаналлар. Бэйэ инициативата маныаха элбэхи быһаарыаҕа.

Дьон барыта кыттар көрүүгэнэрин элбэтиэххэ. Кэмиттэн кэмигэр тэһэ түһэн буолбакка, үлэһиттэр күн ахсын эти-хааны сайыннарыынан дьарыктаныыларын ситиһиэххэ. Холобур, киһи барыта волейболлуур биитэр теннистиир буолбатах. Оттон «доруобуйа ыллыгынан» киһи барыта сүүрүөн сөп. Ол оҕоһуута букатын судургу. Бэрт бороостуой хаптаҕыннарынан, мэкийдэрүнэн, о. д. а. айылҕаҕа дэлэй матырыйааллынан ити ыллыгы бэйэ тоҕкуйдаан оҥоруон сөп.

Быйылгы сайын күүтүүлээх күрэхтэһиинэн оройуон сайыҥҥы спартакиадата буолуоҕа. Бу улахан күрэхтэһиини бырааһынньык быһыытыгар майгытыгар ыытыы соруга турар. Быйыл бу аан бастаан нэһилиэккэ тэриллэриинэ, тэрээһин боппуруостары быһаарыыга нэһилиэннэ бүттүүтэ кохнэм буолара, комсомоллорэ улахан оруолланыаҕа.

Физкультуранан уонна спордунан дьарыктаныы хотугу тыйыс кыраай дьонун олохторун күннээҕи нуорматынан буолуох кэриҥнээх. Сир ахсын, коллектив ахсын эт-хаан ортүнэн чэбдик, ой-санаа ортүнэн доруобай олох иһин маассабай хамсааһыныгар бары партийнай, советскай, профсоюзнай, комсомольскай, физкультурнай тэрилтэлэр дьону тардар үлэ кэрэхсэбиллээх, саҥа формаларын киллэриигэ ылсыах кэриҥнээхтэр. Онуоха субу тиийэн кэлбит сайыҥҥы күннэри мүлчү тутумуохха.

Н. ФЕДОРОВ,
оройуоннааҕы спорткомитет председателэ.

КИМ ДА УМНУЛЛУБАТ, ТУОХ ДА УМНУЛЛУБАТ

СУОЛБУТ-ИИСПИТ БИЛИННЭ

Сэрии сылларыгар хотугу оройуоннарга кэһүүгэ сылдьан эчэйиитэлэһин диэн тутун билбиттэр, эрэйи-муҥу энэрбийиинэн тыырбыттар. тыыныгта тоҕон, буурҕаҕа мунан элэ сыһыытар туох дааны, суола-ииһэ суох хайлар, ханнык даҕаны сыанабыта ылбат буолдубут диэн мунаҕтыйа саҥарбыт. Ол эрээри партия райкомун, райсовет исполкомун, сэрии уонна үлэ ветераннарын оройуоннааҕы советын (тустаан А. Д. Захаров, С. А. Собакин) быһаччы көҕүлээһиннэринэн, тэрийиилэринэн инициативнай бөлөхтөр тэриллэн, кинилэр представителлэрэ үс хотугу оройуоннар архивтарын хасыһан элбэх сыаналаах матырыйааллары буллулар. Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын урукку министрэ бокуонньук Тимофей Григорьевич Николаев биһиги оройуоммут колхозтаахтара көһүүгэ сылдьаннар урдук патриотизмы көрдөрбүттэрин туһунан улахан ахтыыта «Хотугу сулус» сурунаалга бэчээттэммитэ.

Кэлин оройуон уонна республика хаһыаттарыгар үгүс ахсааннаах ахтыылар таҕыстылар. Аны инициативнай бөлөх чилиэннэрэ республика салалтатыгар элбэх боппуруостары туруорустулар. Быйыл муус устар 5 күнүгэр көһүүгэ сылдьыбыттар киэҥ кинигэрылаах бастакы көрсүһүүлэрэ ыытыллыбыта очуотоҕу колхозтаахтар сүрэхтэрин улаханнык котехто. Онно ыраах сирдэртэн кэлбиттэр тыл эталларигэр ханна да быһаан сылдьыбыттарын иһин умнуллубатахтарыттан улаханнык үөрэллэрин туһунан тоһоҕолоон бэлиэтээтилэр. Ити дьаһалынан сибээстээн очуотоҕу ычаттар, билиҥҥи экрэйбит тэринтэ чэрчистыбыт кырдьаҕастар, көрсүһэн дуоһуйа кэпсэтиэхтэрин, санаабыттарын эттэстэрбииппиттэн астынныбыт. Республика телевидениетыгар уһуллубуппутуттан, интервью биэрбиппититтэн, көһүүгэ сылдьыбыттар биирдии колхозтарыттан көртүүскэҕэ түһэн ойдопунньук хааллары ыытыллаллар дуоһуйдубут.

Республикатааҕы телевидение редакциятын ыҥырыытынан Соловьев Петр Сергеевич, Чичигинаров Илья Яковлевич уонна мин студияҕа кинигэни быһа биэриигэ уһуллубут. Онно көһүү хайдах саҕаламмытын, хотугу оройуоннарга биһиги хайдах көрсүбуттэрин, туох ыарахаттары көрсүбүппүтүн, үлэлээбиппитин сиһилии кэпсээтибит. Биһигини кытта Саха государственнай университетын студенческай тутар этэрээтин салайааччы Иван Иванович Чирков сылдьыста уонна 15 ычаат түмүллэн Кэбээйи оройуонугар өбүгэлэрэ көһүүгэ сылдьан олорбут сирдэригэр үгүс көрсүһүүлэри тэрийбиттэрин, бэсиэдэлэри оҥорбуттарын кэпсээтэ.

Телевидение үлэһиттэрэ биһигини кайаа истиннэ карүстүлэр, астынэн кэпсэтистибит, үгүс суб биэрдилэр. Кыһалҕалаах кэмҥэ үлэлээбиппит ырдүктүк сыаналанарыттан, умнуллубатыттан астынныбыт. Итини оройуон, республика салалталарын, сэрии уонна үлэ ветераннарын советын көһүүгэ сылдьыбыттарга урдук сыанабылы биэриллэрин туоһута диэн сыаналыыбыт.

Тыыл ветераннарын оройуоннааҕы бастакы көрсүһүүлэрин кыттыылаахтарын этиилэрин, саҥас суруктарын, хаһыаттарга, сурунааллларга бэчээттэммит ахтыыларын биллиҥҥи кэлиэнэ ычаат өйдүүрэ, билэрэ, бэйэтигэр түмүгү оҥосторо наада. Үлэ ветераннарыгар сэрии кыттыылаахтарыгар тэҥнииллэр чаачатиилэри оройуон, республика салалталара, сэрии уонна үлэ ветераннарын оройуоннааҕы советтара салгыы туруорсалларыгар баҕа санаабытын этэбит.

Н. КРИВОШАПКИН,
Чурапчы с. олохтооҕо, пенсионер.

ЭҔЭРДЭЛИИБИТ!

Ытыктабыллаах ЗАХАРОВА Мария Прокопьевна, 50 саастын туолбуккунан истиҥник итирэх тылларбытын эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт уһун үйэни. Дьоллоох, доруобай буол!

Мэлдьэхси кэнэ оскуолатын коллектива.

x x x

Күндү эдьиийбитин ЗАХАРОВА Мария Прокопьевнаны, Мэлдьэхси оскуолатын учууталын, 50 сааһын туолбутунан итиитик-истииник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт үйгүн доруобуйаны, уһун дьоллоох олоҕу.

Эверстовтар, Флегонтовтар.

Редакция почтатыттан

ИДЭЛЭРИН БАҺЫЛААТЫЛАР

Урукку сылларга Арылаах бөһүөлэгин олохтоохторо, пекарнята суох буолан, килиэби оройуон киинитэн, Килэгкиттэн, Туора Күөлтэн, Уһун Күөлтэн атылаһыннараллара. Өлгөм үүт иһин охсуһуу, оттооһун курдук былдьаһыктаах күннэргэ килиэби эккирэтиһиигэ үгүс бириэмэлэрин сүтэрэллэрэ. Пекарня тутуллуобуттан ити түбүктэн быыһаммыбыт. Биһиги талбыт сибиэһэй килиэппитин эрэ суох атыылаһар кыахтанныбыт.

Пекардар Александра Дмитриевна Скрябина, Александра Семеновна Барашкова талан ылбыт идэлэрин үчүгэйдик баһылаабыт үлэһиттэринэн биллэллэр. Кинилэр килиэби олус табан астыыр буоланнар, олохтоохтор махталларын үгүстүк ылаллар. Биһиги бэйэлэрин идэлэригэр эҕэрдэлэри ититэллэригэр баҕарабын.

И. КАЖЕНКИН.

СУОЛТАТА УЛАХАН

Ааспыт сылга оройуоҥҥа 590 оҕо төрөөбүтэ, 202 сыга кэргэн буолуу, 143 киһи өлүүтэ, 21 кэргэн арахсыыта регистрацияламмыта.

Гражданскай акталары регистрациялааһыны оройуон киинигэр ЗАГС отдела, нэһилиэктэргэ сельсоветтар исполкомнара оҥороллор. Күн сирин көрбүт хас биирдии киһиэхэ төрүөбүттэн олоҕор туох уларыйыы тахсарыгар барытыгар докумуон оҥоһуллар. Ол курдук, оҕо төрөөһүнэ, иитэ ылыы, ааты, араспаанньаны уларытыы, кэргэн буолуу, арахсыы, өлүү сурукка-бичиккэ киллэриллэн иһиэхтээхтэр. Итилэртэ дакаайыытынан суох сыһыаннаһыы, суолтата биэрбэт буолуу тахсыа суохтаах. Кэлин, бэйэбитигэр да буолбатар, оҕолорбутугар наада буолар түбэлтэлэрэ үкийэн кэлиэхтэрин сөп. Ол иһин гражданскай актар докумуоннара оҥоһуллубут сирдэригэр 75, онтон салгыы иини архивтарга 100-тэн тахса сыл хараллыахтаахтар.

Саҥа төрөөбүт оҕону регистрацияланыы ый иһинэн оҥоһуллуохтаах. Итиннэ ордук эдэр ыаллар тутуспаттар. Оҕоҕо ааты ийэ уонна аҕа сүбэлэһэн биэриэхтээхтэр. Толкуйдаммата, түбэспиччэ биэриллибит ааты кэлин, паспорт ылаарга уларытан хат түбүккэ түһүөххэ сөп. Саҥа киһини регистрациялааһыны төрөппүттэртэн биирдэстэрэ оҥорторуон сөп. Хаһалара даҕаны кэлэр кыахтара суох буоллаҕына, эһэтэ, эбэтэ, атын аймаҕа, төрөппүттэр бэйэлэрэ илиилэринэн суруйбут, кини диэн эттэриллэрин чуолкайдык ыйбыт сайабылыанньалара ылан кэлэн регистрациялаталлар.

Оҕону регистрациялаталарга төрөөбүтүн туоһулуур роддом ыспырааптык сыһыарыллыахтаах. Оҕону атын ыалга биэрбиттэрэ биэрэнигэ төрөөбүтүн туһунан актовай суруйуулар дьиҥнээх төрөппүттэринэн оҥоһуллубут буолуохтаахтар.

Биһиги консультациябыт

Ката иитэн уонна аҕа тып паспордара, кэргэнниин буолалларын мэктиэлиир свидетельство наадалар. Төрөппүттэрэ тустуһунан араспаанньалаах буоллахтарына, оҕолорутар араспаанньаны бэйэлэрин сөбүлэһиилэринэн биэрэллэр. Регистрацията суох кэргэнниилэр, иккиэннэрин сайабылыанньата баар буоллаҕына, аҕатын киэнинэн суруллуон сөп. Кэргэнэ суох дьахтар оҕотун аҕатын бэйэтэ этиитинэн суруллар, оттон араспаанньата иһэтинэн барар. Төрөөһүн туһунан свидетельство үйэ-саас тухары илдьэ сылдьыллыахтаах докумуон буолар. Онон кинини толорторууга төрөппүттэр даҕаны, сельсовет исполкомун үлэһиттэрэ даҕаны эппиэттээхтэр.

Оттон өлбүт киһини кини аймахтара эбэтэр билэр дьоно үс хонук иһинэн ЗАГС отделыгар, нэһилиэктэргэ сельсоветтар исполкомнарыгар харааларыах тустаахтар. Онуоха маннык докумуоннар ирдэнэллэр: хаһан, ханна, туохтан өлбүтүн туоһулуур врач эбэтэр фельдшер анал формаҕа толоруллубут ыспыраапката, өлбүт киһи паспорта, байыаннай эбээһинэстээх буоллаҕына билиэтэ. Ити докумуоннарга олоҕуран өлүү туһунан свидетельство суруллар.

Ааспыт ортүгэр, эргэ кыһалҕалаах, айманыылаах сылларга, докумуоннар сүтүүлэрэ билиннэ үгүс дьону эрэйгэ тэбиэтинник умнумуохха наада. Элбэх киһи дьиэннээх сааһтарын туоһулуур докумуоннара суох буолан эрэйдэнэллэр, сууралларкөтөллөр. Ол эрээри ЗАГС үлэһиттэрэ бу киһи төрөөбүтүн туоһулуур актовай суруйуулара суох буоллаҕына, докумуону инникитээн толорон биэрбэттэрэ чахчы. Онон оҕо төрөөһүнүн, киһи өлүүтүн, о.д.а. гражданскай акталары суруйар докумуоннар улахан суолталаах, тарыҥ тустаах үлэһиттэр даҕаны, нэһилиэнньэ даҕаны таба өйдүүллэрэ уонна эппиэттээхтик сыһыаннаһаллара наада.

М. МАТВЕЕВА,
ЗАГС отделын сэбиэдиссэйэ.

Юнкор муннуга

Экзаменнарга бэлэмнэнэбит

Биһиги кылааспытыгар барыта 16 оҕо үөрэнэр. Бары ситиһэбит, оттон Вера Титова, Туйаара Николаева, Кеша Соловьев наар «4» уонна «5» сыаналарга үөрэнэллэр. Быйыл физикаҕа, биологияҕа, нууччалыы тылыгар экзаменнары туттарабыт.

Экзаменнарга бэлэмнэниини билигин үгэннээн бараар. Үөрэппит матырыйааллларбытын хатылыыбыт, консультацияларга сылдьыбыт, бэйэ бэйэбитигэр көмөлөсүһэбит.

Саша ФЕДОРОВА,
VI кылаас үөрэнээччитэ.
Мырыла.

Таптыыр ийэбит, эбэбит колхознай тутуу ветерана, пенсионерка
ПЕРМЯКОВА Екатерина Тимофеевна
уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, иһитиннэрэбит.
Уола, кыыһа, күтүөтэ, сиэннэрэ.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-505.

«САҤА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 4157 экз.

№ ЗАКАЗА 61. Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а»